Lietas arhīva Nr. C-0581-18/24
ECLI:LV:RLPT:2018:1016.C29375717.1.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2018.gada 16.oktobrī

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa
tiesnese I.Ušakova
ar sekretāru G.Rimko,
piedaloties prasītāja /pers. A/ pārstāvim /pers. B/,
atbildētājas VSIA "Latvijas Televīzija" pārstāvim /pers. D/,
atbildētājai /pers. E/,
atbildētājam /pers. F/,
atbildētājas SIA "SKUBA films" pārstāvim /pers. G/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/ prasībā pret VSIA "Latvijas Televīzija", SIA "SKUBA films", /pers. F/ un /pers. E/ par apzināti nepatiesu, godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu, atvainošanos un morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu

Aprakstošā daļa

[1] 2016.gada 1.jūnijā, precizējot 2016.gada 17.novembrī, /pers. A/ (prasītājs) cēlis prasību Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā pret VSIA "Latvijas Televīzija", SIA "SKUBA films", /pers. F/ un /pers. E/ par apzināti nepatiesu, godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu, atvainošanos un morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu.

Prasībā norādīti tālāk minētie argumenti.

VSIA „Latvijas Televīzija" 2016.gada martā - aprīlī Latvijas Televīzijas 1.kanālā pārraidīja VSIA „Latvijas Televīzija" un SIA „SKUBA films" veidoto raidījumu ciklu „Deviņdesmitie".

Raidījumu ciklā „Deviņdesmitie" ir ietverti audiovizuāli dokumentāli materiāli, kas vēsta par sabiedrībai nozīmīgiem notikumiem Latvijā 20.gadsimta deviņdesmitajos gados, kā arī pausts šajos notikumos iesaistīto personu viedoklis.

2016.gada 13.aprīlī plkst. 19.30 Latvijas Televīzijas 1.kanālā tika pārraidīts raidījumu cikla „Deviņdesmitie" ceturtais raidījums, kurš no to autoru puses raksturots sekojoši:

„Kāpēc slepenībā tiek lemts par pagaidu naudas - Latvijas rubļa - repšiku- ieviešanu? Kur pazūd Krievijas rubļi? Vagonos sakrautie miljoni – lielākā afēra vai naudas maiņas realitāte? Kāpēc lats stiprāks par dolāru? Lata kursa noturēšana - nosargājām vai sagrāvām ekonomiku? /nosaukums B/ un komercbankas kā sēnes- muļķība, neprofesionalitāte vai dzīšanās pēc vieglas naudas? Vai Lavents piejaucēja politiķus? Vai Repše un Gailis pievēra acis uz Bankas Baltija darbību? "Valdība glābj Banku Baltija" - apzināti meli vai naiva politiķu un Latvijas Bankas cerība? Kurš paguva izņemt naudu no Bankas Baltija, kamēr 120 tūkstoši palika aiz Bankas Baltija slēgtajām durvīm? BB un /nosaukums B/ īpašnieki aiz restēm - vai tās bija paraugprāvas? Jautājumi kurus šķetinām Deviņdesmito sērijā par naudu, lata atdzimšanu un Bankas Baltija krahu."

Raidījumā tā vadītājs /pers. F/ kontekstā ar komercbankas "Banka Baltija" bankrotu un bankas vadītāju Aleksandra Laventa un Tāļa Freimaņa notiesāšanu par naudas noguldītāju piekrāpšanu, kā arī AS "/nosaukums A/" bankrotu atsaucas uz prasītājam piederējušo komercfirmu SIA "/nosaukums B/" un prasītāja izciesto kriminālsodu.

Konkrēti - /pers. F/ Raidījuma 19.minūtē apzināti nepatiesi norāda: "/pers. A/ - "/nosaukums B/" dibinātājs, pirmais un vienīgais Saeimas deputāts, kurš izcietis kriminālsodu".

Prasītājs nav vienīgais Saeimas deputāts, kurš ir kriminālī sodīts - tādi ir bijuši, piemēram, Saeimas deputāti /pers. H/ un /pers. I/.

Turpmāk **Raidījuma 20.minūtē** bijusī Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnese /pers. E/ saka: "/pers. A/ tur arī rāva procesus, kā tagad modē ir - te viņš ir slims, te ir tādi apstākļi... Tā sieva viņam tā solīdi nāca. Mēs viņam nomainījām drošības līdzekli. Nu, tur bija diezgan traģiska situācija, man, priekš manis... Zālē /pers. A/ sāka brēkt nelabā balsī, ka viņš ir deputāts, ka nupat šinīs dienās ir mainīta likumdošana, ka viņu apcietināt nevar kā deputātu. Drusku bija tāda šausmīga sajūta. Es domāju - ja nu tiešām šajās dienās ir pieņemta kāda likumdošana. Nu, tad es zvanīju tur uz Saeimu, prasīju, vai ir kaut kas. Izrādījās, ka nebija pieņemti nekādi jauni likumi, mēs to varējām darīt."

Īstenībā jau tolaik spēkā esošie likumi - Latvijas Republikas Satversmes 29. pants (redakcijā, kas bija spēkā no 31.12.1997. līdz 05.11.1998.) paredzēja, ka ***Saeimas locekli nevar apcietināt, izdarīt pie viņa kratīšanas, ne citādi aprobežot viņa personas brīvību, ja tam nepiekrīt Saeima. Saeimas locekli var apcietināt, ja to notver pie paša nozieguma pastrādāšanas. Par katru Saeimas locekļa apcietināšanu divdesmit četru stundu laikā jāpaziņo Saeimas prezidijam, kurš to ceļ priekšā nākošā Saeimas sēdē izlemšanai par Saeimas locekļa paturēšanu apcietinājumā vai par viņa atsvabināšanu. Laikā starp sesijām, līdz sesijas atklāšanai, par Saeimas locekļa paturēšanu apcietinājumā lemj Saeimas prezidijs.***

Tiesnesei /pers. E/ kā profesionālai juristei pašai bija jāzina likumi un proti, tas, ka 1998.gadā tiesa nedrīkstēja prasītājam piemērot drošības līdzekli - apcietinājumu bez iepriekšējas Saeimas piekrišanas.

Līdz ar to Raidījumā /pers. E/ apzināti nepatiesi apgalvo, ka prasītājs esot brēcis, ka esot mainīta likumdošana. Tāpat bijusī tiesnese melo, ka "mēs to varējām darīt" (prasītāju apcietināt), lai gan jau pastāvošie likumi to aizliedza.

Pats galvenais ir tas, ka pat šajā "pasūtījuma" krimināļprāvā prasītājs netika tiesāts un netika notiesāts par investoru, noguldītāju un tml. finanšu darbību veicēju iespējamo apkrāpšanu. Ar šādu apsūdzības preambulu pat netika celta Ģenerālprokuratūras apsūdzība.

Turpmāk Raidījuma 21.minūtē Raidījuma vadītājs /pers. F/ nepatiesi norāda: "/pers. A/ piespriež 5 gadus ar mantas konfiskāciju, pusi no tā laika pavadīja cietumā."

Īstenībā prasītājam tiesa piesprieda 2,5 gadu brīvības atņemšanu, no kuriem viņš cietumā pavadījis tikai 3 mēnešus. Presē bija atspoguļots, cik veiksmīgi viņš Matīsa cietumā vadīja kultūras un sporta dzīvi, rakstīja grāmatas par biznesu un mārketingu. Par minēto priekšzīmīgo uzvedību prasītāju

pēc cietumā pavadītajiem 3 mēnešiem tika noteikts atklātais soda izpildes režīms un pēc neilga laika Bauskas rajona tiesa atlikušo soda laiku aizstāja ar nosacītu atbrīvošanu.

Minētās apzināti nepatiesās, Raidījumā publiski paustās ziņas aizskar prasītāja godu un cieņu un ceļ prasītājam neslavu.

Uzskata, ka Raidījuma autori - VSIA "Latvijas Televīzija" un SIA "SKUBA films" ir apzināti secīgi samontējuši kadrus par firmu "/nosaukums A/" un komercfirmu "/nosaukums B/" tā, ka Raidījuma skatītājam tiek radīts iluzors un nepatiess iespaids, ka prasītājs personīgi ir vainīgs naudas noguldītāju apkrāpšanā. Minēto iespaidu vēl vairāk pastiprina turpmākie kadri par "Banka Baltija" vadītāju Aleksandra Laventa un Tāļa Freimaņa veikto noguldītāju naudas piesavināšanos.

/pers. E/ savu tendenciozo pozīciju par prasītāja tiesāšanu Raidījumā pauž vairāku minūšu garumā, taču prasītāja viedoklis ir atspoguļots vien 30 sekunžu garumā, lai gan Raidījuma vadītājs prasītāju faktiski intervēja vairāk nekā pusotru stundu. Daudzi fakti, ko paudis /pers. F/, Raidījumā vispār nav izskanējuši. Piemēram, atbilstoši /pers. E/ pasūtītajam spriedumam SIA "/nosaukums B/", kuru vadījis prasītājs un kurai bija 12 pelnoši darbības virzieni, tiek jaukta ar AS "/nosaukums B/", kuru vadīja /pers. J/

Prasītājs uzskata, ka Raidījuma vadītājs un veidotāji (redakcija) ir atbildīgi par neobjektīvas, vienpusējas un klaji tendenciozas informācijas paušanu, kā no faktu, tā konteksta viedokļa.

Atsaucoties uz Civillikuma 1635.pantu, prasītājs norāda, ka Raidījums un tajā paustā nepatiesā, prasītāja godu un cieņu aizskarošā informācija 2016.gada 13.aprīlī tika izplatīta visā Latvijā neierobežotam skatītāju lokam Latvijas Televīzijas pirmajā - nacionālajā un sabiedriskajā kanālā. Turklāt Raidījums pilnā apjomā ir elektroniski, ievietots, Latvijas sabiedrisko mediju internēta vietnē www.ltv.lsm.lv., kur to neierobežoti var noskatīties skatītāji no jebkuras pasaules vietas.

Līdz ar to minētais publiskais prasītāja nemantisko vērtību - goda un cieņas aizskārums dod tiesību prasītājam prasīt apmierinājumu no aizskārējiem.

Pamatojoties uz Civillikuma 2352.[1] pantu, likuma "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7.panta piekto daļu, 21.panta pirmo daļu, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24.panta ceturtā daļu, 50.panta pirmo daļu, prasītājs uzskata, ka ir tiesīgs prasīt no atbildētājiem nepatieso un viņa godu un cieņu aizskarošo ziņu atsaukšanu, atvainošanos un morālā kaitējuma piedziņas kompensācijas piedziņu.

Prasītājs lūdz:

1.**piedzīt no /pers. E/ par labu prasītājam morālā kaitējuma kompensāciju 0,30 eiro apmērā".**

2.uzlikt par pienākumu VSIA "Latvijas Televīzija", SIA "SKUBA films", /pers. F/ un /pers. E/ atsaukt prasītāja godu un cieņu aizskarošās ziņas, kas izplatītas VSIA "Latvijas Televīzija" un SIA "SKUBA films" veidotā un /pers. F/ vadītā raidījumu cikla "Deviņdesmitie" 4.raidījuma 18.-21.minūtē un konkrēti: „Zālē /pers. A/ sāka brēkt nelabā balsī, ka viņš ir deputāts, ka nupat šinīs dienās ir mainīta likumdošana, ka viņu apcietināt nevar kā deputātu. Izrādījās, ka nebija pieņemti nekādi jauni likumi, mēs to varējām darīt";

3. Atvainoties prasītājam, ietverot atvainošanos Latvijas Televīzijas 1.kanāla raidījumā "LTV Panorāma".

Prasība pamatota ar Civillikuma 1635. un 2352.[1] pantu, likuma "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7.un 21.pantu, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24.un 50.pantu.

(1.sējums lietas 4-8.lapa, 89.- 91.lapa)

[2] /pers. E/ iesniegusi paskaidrojumus, norādot tālāk minētos argumentus.

Atsaucoties uz Latvijas Republikas Satversmes 100.pantu, 116.pantu, Civillikuma 2352.1 pantu, kā arī likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7., 27. un 28.pants, prasību neatzīst pilnībā.

Prasībā norādītajā 2016.gada 13.aprīļa Latvijas Televīzijas 1.kanāla raidījuma cikla „Deviņdesmitie" sniedza atbildes uz žurnālista uzdotajiem jautājumiem. Uzskata, ka nekādā veidā nav aizskārusi prasītāja godu un cieņu, jo sniedza patiesu un godīgu informāciju, atbildot uz žurnālista uzdotajiem jautājumiem par 20.gadsimta deviņdesmito gadu tiesas procesiem, kurus iztiesājusi kā tiesas sēdes priekšsēdētāja, tai skaitā arī pret prasītāju celtajā apsūdzībā krimināllietā.

Prasībā norādītos prasītāja pārmetumus viņai par piemēroto drošības līdzekli krimināllietā, uzskata par nepamatotu, jo prasītāja iebildumi pret drošības līdzekļa piemērošanas nepamatotību tika izskatīti kriminālprocesa ietvaros. Par to liecina arī paša prasītāja iesniegtie prasības pieteikumam pievienotie dokumenti, tai skaitā iesniegums Ģenerālprokuratūrā.

(2.sējums, lietas 4.-5.lapa)

[3] /pers. F/ paskaidrojumos, norādīti tālāk minētie argumenti.

2016.gada 13.aprīļa TV kanālā "LTV1" pārraidīto raidījumu „Deviņdesmitie - "Milda uz pieclatnieka"", Prasītāja ieskatā Raidījumā pausti izteikumi, kurus Prasītājs uzskata par nepatiesām un viņa godu un cieņu aizskarošām ziņām.

Prasību neatzīst pilnībā, tā ir noraidāma.

Atbildētājs nav izplatījis nepatiesas ziņas.

Lai iestātos atsaukuma pienākums atbilstoši Civillikuma 2352.[1] pantam, izplatītajiem izteikumiem jāatbilst sekojošiem priekšnoteikumiem: 1) izplatītie izteikumi ir kvalificējami kā ziņas, 2) attiecīgās ziņas ir nepatiesas un 3) ziņas ir godu un cieņu aizskarošas.

Kā izriet no LR Augstākās tiesas Plēnuma un tiesu prakses vispārināšanas daļas 2003./2004. gada tiesu prakses apkopojuma „Tiesu prakse lietās par personas goda un cieņas civiltiesisko aizsardzību" un Eiropas Cilvēktiesību tiesas noteiktajiem standartiem, *„Lietās par goda un cieņas aizskaršanu un nepatiesu ziņu publicēšanu ir nepieciešams rūpīgi nošķirt ziņas jeb faktus no viedokļa. Fakti ir pakļaujami patiesības pārbaudei, un to pastāvēšana var tikt pierādīta. Turpretī viedoklis nav pakļaujams patiesības pārbaudei. Tas atspoguļo personas subjektīvu vērtējumu par kādu personu, tās darbību vai kādu notikumu. Tādēļ tas nevar būt ne patiess, ne nepatiess, lai arī cik nepieņemams tas kādam neliktos".*

Tiesu praksē papildus tiek norādīts, ka ziņas ir datu, faktu, skaitļu, informācijas kopums, savukārt viedoklis ir skaidrojams kā uzskats, izpratne par kaut ko un arī attieksme pret to. Pie tam viedoklis kā subjektīvs vērtējums var veidoties gan no patiesiem faktiem, gan kļūdainām ziņām, nepatiesas informācijas, un tas nav pierādāms.

Raidījuma „Deviņdesmitie" formāts nav ziņu raidījums, bet gan raidījums, kura mērķis ir atsaukt atmiņā jau piemirstas lietas, restaurēt notikumu gaitu un atbildēt uz iepriekš neatbildētiem jautājumiem; tas ir pētnieciskās žurnālistikas raidījums. Tā pamatu veido pētniecība, analīze un versijas. Līdz ar to jau paša Raidījuma formāts, Raidījuma uzdevumi un mērķi norāda, ka tā saturu veido viedokļi, vērtējumi un secinājumi, nevis ziņas.

Atbildētājs uzskata, ka šis /pers. E/ izteikums ir vērtējams kā viņas atmiņas par 20 gadus veciem notikumiem un viņas viedoklis, subjektīvs vērtējums par Prasītāju, viņa uzvedību un izteikumiem, nevis ziņa. Personu izdarīti secinājumi viennozīmīgi ir uzskatāmi par vērtējumu (viedokli), kas nevar būt ne patiess, ne nepatiess, lai arī cik nepieņemams tas kādam neliktos.

Tā kā Atbildētājs nav veicis prasītāja tiesību aizskārumu, tas ir, prettiesisku jeb neatļautu darbību, jo nav izplatījis nepatiesas, prasītāja godu un cieņu aizskarošas ziņas, tad nepastāv pamats morālā kaitējuma atlīdzības prasībai.

[4] VSIA "Latvijas Televīzija" paskaidrojumos, norādīti tālāk minētie argumenti.

Prasību neatzīst pilnībā, tā ir noraidāma.

Lai iestātos atsaukuma pienākums atbilstoši Civillikuma 2352.[1] pantam, izplatītajiem izteikumiem jāatbilst sekojošiem priekšnoteikumiem: 1) izplatītie izteikumi ir kvalificējami kā ziņas, 2) attiecīgās ziņas ir nepatiesas un 3) ziņas ir godu un cieņu aizskarošas.

Atsaucas uz /pers. F/ paskaidrojumos norādīto Augstākās tiesas Plēnuma un tiesu prakses vispārināšanas daļas 2003./2004. gada tiesu prakses apkopojumā „Tiesu prakse lietās par personas goda un cieņas civiltiesisko aizsardzību" norādīto par ziņu nošķiršanu no viedokļa.

Raidījuma „Deviņdesmitie" formāts nav ziņu raidījums, bet gan raidījums, kura mērķis ir atsaukt atmiņā jau piemirstas lietas, restaurēt notikumu gaitu un atbildēt uz iepriekš neatbildētiem jautājumiem; tas ir pētnieciskās žurnālistikas raidījums. Tā pamatu veido pētniecība, analīze un versijas.

Raidījumā žurnālisti pēta un analizē iepriekšējā gadsimta deviņdesmitajos gados aktuālus notikumus, izsaka savus subjektīvus vērtējumus un versijas, uzdod jautājumus un rosina skatītājus pašiem izdarīt savus secinājumus. Līdz ar to jau paša Raidījuma formāts, Raidījuma uzdevumi un mērķi norāda, ka tā saturu veido viedokļi, vērtējumi un secinājumi, nevis ziņas.

Jāņem vērā, ka Civillikuma 2352.[1] pants paredz vienīgi tiesības prasīt atsaukt nepatiesas, godu un cieņu aizskarošas ziņas, nevis iebilst pret kādu sižetu vai sižeta pasniegšanas veidu, stilu un formu. Līdz ar to konkrētās tiesvedības ietvaros ir jāvērtē tas izteikums, kuru Prasītājs prasības pieteikuma lūgumu daļā ir prasījis atsaukt. Konkrētajā gadījumā Prasītājs prasa atsaukt Raidījuma ietvaros pārraidīto /pers. E/ izteikumu: "Zālē /pers. A/ sāka brēkt nelabā balsī, ka viņš ir deputāts, ka nupat šinīs dienās ir mainīta likumdošana, ka viņu apcietināt nevar kā deputātu. Izrādījās, ka nebija pieņemti nekādi jauni likumi, mēs to varējām darīt." Atbildētāja uzskata, ka šis /pers. E/ izteikums ir vērtējams kā viņas atmiņas par 20 gadus veciem notikumiem un viņas viedoklis, subjektīvs vērtējums par Prasītāju, viņa uzvedību un izteikumiem, nevis ziņa. Personu izdarīti secinājumi viennozīmīgi ir uzskatāmi par vērtējumu (viedokli), kas nevar būt ne patiess, ne nepatiess, lai arī cik nepieņemams tas kādam neliktos.

Līdz ar to Prasītājs prasa no Atbildētājas atbildību par izteikto viedokli. Acīmredzot Prasītājam nav izdevies identificēt konkrētas Atbildētājas Raidījumā izplatītas ziņas, kā rezultātā Prasītājs prasa atsaukt /pers. E/ viedokli un Prasītāja paša secinājumus, kas izdarīti pēc Raidījuma noskatīšanās, taču šāda rīcība jau pati par sevi izslēdz iespēju, ka Atbildētāja ir izplatījusi konkrētas ziņas (datu, faktu, skaitļu, informācijas kopumu) par prasītāju.

Par atbildētājas tiesībām uz viedokli paskaidro, ka atbildētājas tiesības izplatīt citas personas paustu viedokli garantē Satversme, kā arī Starptautiskie cilvēktiesību dokumenti. Ņemot vērā, ka Satversmes 100.pants paredz tiesības uz vārda brīvību, tad gadījumos, kad ir šaubas par šīs normas saturu, tā tulkojama pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu piemērošanas praksē.

Saskaņā ar Latvijas Republikas 1997.gada 4.jūnijā pieņemtā likuma „Par 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās L, 2., 4., 7. un 11. protokolu" 4.pantu Latvijas Republika atzīst par obligātu *ipso facto* bez īpašas vienošanās par to Eiropas Cilvēktiesību tiesas jurisdikciju visos jautājumos, kas attiecas uz šīs konvencijas un tās protokolu interpretāciju un pielietojumu. Tiesām līdz ar to jāpiemēro standarti, kas atbilst Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.panta principiem.

Tiesības brīvi paust savus uzskatus ir viens no būtiskiem demokrātiskas sabiedrības pamatiem un viens no svarīgākajiem nosacījumiem tās progresam. **Kā to paredz Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.panta 2.punkts, tas attiecas ne tikai uz „informāciju" vai „idejām", kas tiek uztvertas labvēlīgi vai uzskatītas par nevainīgām vai vienaldzīgām, bet arī uz tādām, kas aizskar, šokē vai satrauc kādu personu vai iedzīvotāju daļu; tā to paredz plurālisms, tolerance un atvērtības gars, bez kuriem nepastāv „demokrātiska sabiedrība". Kā precizēts 10.pantā, šīs brīvības izpausme ir pakļauta formalitātēm, nosacījumiem, ierobežojumiem un sankcijām, kam tomēr jātiek šauri interpretētām, to nepieciešamībai jātiek pārliecinoši pierādītai.**

Neapšaubāmi Atbildētājai, pildot savus pienākumus, ir jāspēj netraucēti runāt par procesiem valstī un sabiedrībā. Jebkāda iejaukšanās Atbildētājas vārda brīvībā ir izvērtējama, ievērojot atklātas diskusijas intereses demokrātiskā sabiedrībā. Augstākās tiesas Plēnuma un tiesu prakses vispārināšanas daļas 2003./2004. gada tiesu prakses apkopojumā „Tiesu prakse lietās par personas goda un cieņas civiltiesisko aizsardzību" norādīts, ka preses *galvenais uzdevums ir izplatīt informāciju un idejas par sabiedrību interesējošiem jautājumiem. Tas ir ne tikai preses uzdevums izplatīt šo informāciju un idejas: sabiedrībai ir arī tiesības to saņemt. Ja tas būtu savādāk, prese nevarētu spēlēt savu tik svarīgo „sabiedrības sargsuņa" lomu. [..] ECT ir arī norādījusi uz to, ka preses brīvība ietver iespējamu novirzi līdz pat pārspīlējumam vai pat provokācijai".*

***A*tbildētāja ir pilnībā īstenojusi savas tiesības un pienākumus, kas tai ir uzlikti ar piemērojamiem tiesību aktiem, un jebkādi pretēji secinājumi radītu tiesību uz vārda brīvību pārkāpumu, un tieši, Latvijas Republikas Satversmes 100.panta un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10.panta pārkāpumu.**

Atbildētāja nav aizskārusi Prasītāja godu un cieņu.

Takā Atbildētājs nav veicis Prasītāja tiesību aizskārumu, tas ir, prettiesisku jeb neatļautu darbību, jo nav izplatījis nepatiesas, Prasītāja godu un cieņu aizskarošas ziņas, tad nepastāv pamats morālā kaitējuma atlīdzības prasībai.

Taču, ja arī šā šādas nepatiesas ziņas ir izplatītas, tad tas vēl nenozīmē, ka Prasītājam ar to ir nodarīts morālais kaitējums. Saskaņā ar Civillikuma 1635.panta trešo daļu morālais kaitējums, fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu, cietušajam ir jāpierāda. Senāts 127.09.2012. spriedumā lietā Nr. SKC-309/2012 akcentēja, ka, lai vispār varētu runāt par morālo kaitējumu Civillikuma 1635. panta izpratnē, ir nepieciešams konstatēt, pirmkārt, neatļautu darbību, otrkārt, ar šo neatļauto darbību aizskartu cietušās personas nemantisko tiesību (piemēram, kādu no cilvēka pamattiesībām) vai nemantisko labumu (piemēram, veselību, reputāciju). Morālais kaitējums ir aizskāruma negatīvās sekas. Līdz ar to vispirms ir jākonstatē morālā kaitējuma esamība un tikai pēc tam jāskaidro un jāvērtē atlīdzinājuma apmērs. Tāpat 15.09.2013. Senāta spriedumā lietā Nr. SKC-26/2013 tiesa ir norādījusi, ka prasītājam ir jāpierāda, ka konkrētajā gadījumā atbildētāja rīcības rezultātā prasītājam radītās neērtības ir kvalificējamas kā morāls kaitējums, kura atlīdzināšana noteikta Civillikuma 1635.pantā.

Konkrētajā lietā Prasītājs nav pierādījis, ka nepatiesas informācijas izplatīšana ir radījusi viņam garīgas ciešanas.

Bez tam, ja arī tiktu pierādīts, ka ar nepatiesu ziņu izplatīšanu Prasītājam ir nodarīts morālais kaitējums, tad saskaņā ar Civillikuma 1635.panta otro daļu ir jāņem vērā nodarītā morālā kaitējuma smagums un sekas. Prasībā tādas nav norādītas.

Prasībā nav pamatots, kāpēc morālā kaitējuma atlīdzības summai ir jābūt tieši 0,30 eiro apmērā.

(2.sējums, lietas 12.-16.lapa)

[5] SIA "SKUBA films" paskaidrojumos, norādīti tālāk minētie argumenti.

Prasību neatzīst pilnībā, tā ir noraidāma.

Lai iestātos atsaukuma pienākums atbilstoši Civillikuma 2352.[1] pantam, izplatītajiem izteikumiem jāatbilst sekojošiem priekšnoteikumiem: 1) izplatītie izteikumi ir kvalificējami kā ziņas, 2) attiecīgās ziņas ir nepatiesas un 3) ziņas ir godu un cieņu aizskarošas.

Atsaucas uz Augstākās tiesas Plēnuma un tiesu prakses vispārināšanas daļas 2003./2004. gada tiesu prakses apkopojumā „Tiesu prakse lietās par personas goda un cieņas civiltiesisko aizsardzību" norādīto par ziņu nošķiršanu no viedokļa.

Raidījuma „Deviņdesmitie" formāts nav ziņu raidījums, bet gan raidījums, kura mērķis ir atsaukt atmiņā jau piemirstas lietas, restaurēt notikumu gaitu un atbildēt uz iepriekš neatbildētiem jautājumiem; tas ir pētnieciskās žurnālistikas raidījums. Tā pamatu veido pētniecība, analīze un versijas.

Atbildētāja uzskata, ka šis /pers. E/ izteikums ir vērtējams kā viņas atmiņas par 20 gadus veciem notikumiem un viņas viedoklis, subjektīvs vērtējums par Prasītāju, viņa uzvedību un izteikumiem, nevis ziņa. Personu izdarīti secinājumi viennozīmīgi ir uzskatāmi par vērtējumu (viedokli), kas nevar būt ne patiess, ne nepatiess, lai arī cik nepieņemams tas kādam neliktos.

Tā kā atbildētājs nav veicis prasītāja tiesību aizskārumu, tas ir, prettiesisku jeb neatļautu darbību, jo nav izplatījis nepatiesas, prasītāja godu un cieņu aizskarošas ziņas, tad nepastāv pamats morālā kaitējuma atlīdzības prasībai.

[6] Tiesas sēdē prasītāja pārstāvis uzturēja prasību uz prasībā norādītajiem argumentiem un pamata. Lūdza uzlikt par pienākumu visiem atbildētājiem atsaukt apstrīdētās ziņas, tādā veidā, kā tas ir norādīts. Atvainošanās un atsaukums publicējams raidījumā "Panorāma". "Latvijas Televīzijai" atsaukt šīs ziņas raidījumā "Panorāma" un atvainoties prasītājam. Pārējiem atbildētājiem raidījuma "Panorāma" ietvaros atvainoties un atsaukt šīs ziņas. No /pers. E/ piedzīt morālā kaitējuma atlīdzību 0,30 eiro. Tiesas izdevumus lūdza piedzīt no visiem atbildētājiem solidāri. Paskaidroja, ka /pers. E/ teiktais raidījumā ir ziņa, kas ir nepatiesa un aizskar prasītāja godu un cieņu.

Tiesas sēdē VSIA "Latvijas Televīzija" pārstāvis prasību neatzina. Paskaidrojot, ka Raidījuma mērķis bija atsaukt atmiņā sen aizmirstus notikumus. Tas nebija ziņu raidījums. Līdz ar ko, strīdus izteikums nav ziņa, bet atbildētājas /pers. E/ atmiņas jeb viedoklis par seniem notikumiem.

Tiesas sēdē SIA "SKUBA films" pārstāvis prasību neatzina. Paskaidroja, ka tika veidots raidījums par pagātnes notikumiem. Tika apspriesti vēsturiski fakti.

Tiesas sēdē atbildētājs /pers. F/ prasību neatzina. Paskaidroja, ka veidojuši raidījumu ciklu. Viena sērija veltīta finanšu sistēmai. Sērijas nosaukums "Mildas pieclatnieks". Pievērsušies krīzēm un stāstiem par bankrota vilni, jo toreiz vairākas bankas bankrotēja. Raidījuma formāts bija dažādu personu viedokļu apkopojums, strīdus izteikums ir atbildētājas /pers. E/ atmiņas.

Tiesas sēdē atbildētāja /pers. E/ prasību neatzina. Paskaidroja, ka raidījumā paudusi atmiņas par pagātnes notikumiem.

Motīvu daļa

[7] Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas (piedaloties tiesnesei /pers. E/) 1998.gada 1.jūnija spriedumu prasītājs atzīts par vainīgu nozieguma izdarīšanā, kas paredzēti Latvijas KK 142.p.3.d.147^3.p. un pēc Latvijas KK 142.p. 3.d. noteikts viņam sods – brīvības atņemšana uz 5 gadiem, konfiscējot mantu, pēc Latvijas KK 147^3.p. – ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem.

Saskaņā ar Latvijas KK 38.p.1.d. galīgais sods prasītājam noteikts - brīvības atņemšana uz 5 gadiem, konfiscējot mantu, soda izciešanu nosakot daļēji slēgtā cietumā.

Pamatojoties uz 1997.gada 5.decembra "Amnestiju likumu", sods prasītājam samazināts uz pusi.

Soda izciešana prasītājam skaitīta no 1998.gada 1.jūnija. Soda izciešanas laikā ieskaitīts atrašanās apcietinājumā no 1998.gada 6.janvāra līdz 1998.gada 31.maijam. Drošības līdzeklis – apcietinājums, prasītājam atstāts līdz sprieduma spēkā stāšanās likumīgā spēkā.

(1.sējums, 171.- 213.lapa)

Nav strīda, ka spriedums stājies likumīgā spēkā.

Tāpat nav strīda, ka 2016.gada 13.aprīlī Latvijas Televīzijas 1.kanālā tika pārraidīts raidījums "Deviņdesmitie – "Milda uz pieclatnieka"" (Raidījums).

Raidījuma ietvaros atbildētāja /pers. E/, sniedzot interviju, norādījusi sekojošo: „Zālē /pers. A/ sāka brēkt nelabā balsī, ka viņš ir deputāts, ka nupat šinīs dienās ir mainīta likumdošana, ka viņu apcietināt nevar kā deputātu. Izrādījās, ka nebija pieņemti nekādi jauni likumi, mēs to varējām darīt" (Izteikums).

Prasītājs ir cēlis prasību par apzināti nepatiesu, goda un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu, atvainošanos un morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu, pamatojoties uz Civillikuma 1635., 2352.^{1}pantu, likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7. un 21.pantu, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24.un 50.pantu, uzskatot minētajā raidījumā izskanējušo izteikumu par apzināti nepatiesām godu un cieņu aizskarošām ziņām.

Likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7.panta piektā daļa noteic, ka aizliegts publicēt informāciju, kura aizskar fizisko un juridisko personu godu un cieņu un ceļ tam neslavu, 21.panta pirmā daļa noteic, ka fiziskās vai juridiskās personas ir tiesīgas pieprasīt, lai masu informācijas līdzekļi atsauc par tām publicētās (pārraidītās) ziņas, ja tās neatbilst patiesībai. Citos goda un cieņas aizskaršanas gadījumos ir tiesības prasīt atvainošanos. Savukārt minētā panta piektā daļa, noteic ja masu informācijas līdzeklim nav pierādījumu, ka publicētā (pārraidītā) informācija atbilst patiesībai, tam nekavējoties tā jāatsauc. Atsaukums vai atvainošanās jāpublicē tādā pašā šriftā, tajā pašā izdevuma nodaļā (raidījumā), kurā bija publicētas (pārraidītas) nepatiesās ziņas vai godu un cieņu aizskarošā informācija. Strīdus gadījumā ieinteresētā fiziskā vai juridiskā persona šo ziņu atsaukumu vai atvainošanos var pieprasīt tiesas ceļā.

Civillikuma 2352.^{1}pants paredz, ka katram ir tiesība prasīt tiesas ceļā atsaukt ziņas kas aizskar viņa godu un cieņu, ja šādu ziņu izplatītājs nepierāda, ka tās atbilst patiesībai. Ja personas godu un cieņu aizskarošās ziņas izplatītas presē, tad gadījumā, kad tās neatbilst patiesībai, šīs ziņas presē arī jāatsauc. Ja kāds prettiesiski aizskar personas godu un cieņu mutvārdiem, rakstveidā vai ar darbiem, tad viņam jādod atlīdzība (mantiska kompensācija). Atlīdzības apmēru nosaka tiesa.

Arī Civillikuma 1635.pants prasības celšanas laikā un šobrīd paredz tiesības uz atlīdzinājumu tiesību aizskāruma gadījumā.

Latvijas Republikas Satversmes 95.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Taču Satversmes 100.pants vienlaicīgi garantē tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Minētā vārda brīvība nav absolūta, jo Satversmes 116.pants paredz, ka Satversmē 100.pantā noteiktās tiesības var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Judikatūrā, kura izveidojusies attiecībā uz norādīto materiālo tiesību normu piemērošanu un interpretāciju, izspriežot lietas par goda un cieņas aizskārumu, atzīts, ka vispirms ir nepieciešams konstatēt, vai prasībā norādītās frāzes satur ziņas un otrkārt, vai šīs ziņas ir personas godu un cieņu aizskarošas. Tādējādi ir nepieciešams nošķirt ziņas no personas paustā viedokļa, jo tikai ziņas jeb fakti ir pakļaujami patiesības pārbaudei un to pastāvēšana var tikt pierādīta. Turpretī viedoklis atspoguļo kādas personas subjektīvu vērtējumu par citu personu, tās darbību vai notikumu, tādēļ tas nevar būt ne patiess, ne nepatiess *(sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta 2011.gada 9.februāra spriedumu lietā Nr.SKC-60).*

Tiesas uzdevums, izšķirot jautājumu par to, vai strīdus informācija ir ziņa vai viedoklis, ir vērtēt to kopsakarā ar visa raidījuma kontekstu.

Novērtējot 2016.gada 13.aprīļa Raidījuma **"Deviņdesmitie – "Milda uz pieclatnieka""** saturu kopumā, tiesa piekrīt atbildētājiem, ka Raidījumu cikls "Deviņdesmitie" nav ziņu raidījums. **Raidījumā žurnālisti pētījuši un analizējuši iepriekšējā gadsimta deviņdesmitajos gados aktuālus notikumus – algu neizmaksāšanu, iedzīvotāju dzīves līmeni, cenas, naudas maiņu, Latvijas rubļu – "repšiku" ieviešanu, Vilcienu vagonos, kas devās uz Krieviju, atrastās lielās naudas izcelsmi, Latvijas lata ieviešanu, lata viltošanas mēģinājumiem, noguldījumu sabiedrību problēmām, "Bankas Baltijas" krahu utt. Vairākas intervētās personas (tostarp prasītājs) izteikušas savus subjektīvus vērtējumus un versijas par tā laika notikumiem, savukārt žurnālisti uzdevuši jautājumus un rosinājuši, skatītājus, pašiem izdarīt savus secinājumus.**

Raidījums pēc savas būtības atbilst pētnieciskā žurnālistikas raidījuma formātam.

Atbildētāja /pers. E/ paskaidroja, ka strīdus izteikums ir viņas atmiņas par 20 gadus veciem notikumiem un viņas viedoklis, subjektīvs vērtējums par prasītāju, viņa uzvedību un izteikumiem.

Viedoklis ir noteiktas personas vai personu grupas subjektīvs vērtējums, uzskats, izteikums, kas var veidoties no faktiem, arī kļūdainām ziņām, nepatiesas informācijas vai abējādi. Ja ziņām (arī informācijai) Civillikuma 2352.[1]panta nozīmē jābūt patiesām, tad tādu prasību nevar attiecināt uz publiskotu viedokli (*sk. Augstākās tiesas Senāta 2003.gada 13.februāra spriedumu lietā Nr. SKC-102*).

Nenoliedzami, arī izteiktajiem viedokļiem un versijām var būt negatīva nokrāsa, bet, pretēji ziņām, tas ir subjektīvs ieskats un nav atsaucams.

Apkopojot minēto, tiesa atzīst, ka prasība par apzināti nepatiesu, goda un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu un atvainošanos ir noraidāma, jo strīdus izteikums nav nepatiesas, prasītāja godu un cieņu aizskarošas ziņas, bet atbildētājas /pers. E/ viedoklis, ko tā paudusi žurnālistiem, kas veidoja Raidījumu ciklu "Deviņdesmitie", un raidījumā paustais viedoklis nav pakļaujams patiesības pārbaudei, jo nevar būt ne patiess, ne nepatiess, lai arī cik nepieņemams tas prasītājam neliktos.

Prasītājs ir lūdzis piedzīt no /pers. E/ morālā kaitējuma kompensāciju 0,30 eiro.

Kā jau tiesa norādīja, ka viedoklis nav pakļaujams patiesības pārbaudei, jo tas atspoguļo personas subjektīvu vērtējumu par kādu personu, tās darbību vai notikumu.

Pārbaudīt viedokļa atbilstību patiesībai nevar, tomēr viedoklim ir jābūt pietiekamai

faktiskajai bāzei un pamatojumam, kā arī tas „nedrīkst būt nesamērīgi aizskarošs, jo īpaši tad, ja tam trūkst jebkādas faktiskās bāzes" (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1997.gada 24.februāra spriedumu lietā De Hase un Gijsels pret Beļģiju*).

Atbildētāja /pers. E/, atbildot uz žurnālistu jautājumiem, teikusi, ka "**Zālē /pers. A/ sāka brēkt nelabā balsī, ka viņš ir deputāts, ka nupat šinīs dienās ir mainīta likumdošana, ka viņu apcietināt nevar kā deputātu. Izrādījās, ka nebija pieņemti nekādi jauni likumi, mēs to varējām darīt".**

Nav strīda, ka prasītāja krimināllieta tika iztiesāta, piedaloties tiesnesei /pers. E/. Nav strīda, ka prasītājam nelabvēlīgais, notiesājošais tiesas spriedums stājies likumīgā spēkā. No lietas materiāliem izriet, ka krimināllietas iztiesāšana nav noritējusi ātri.

Lietā noskaidrots, ka prasītājam tiesas piemērotie drošības līdzekļi, netika atcelti.

Tiesa secina, ka atbildētājas /pers. E/ izteikumam bijis pamatojums un faktiskā bāze.

No apstrīdētā izteikuma kopumā tiesa secina, ka frāzi "sāka brēkt nelabā balsī", /pers. E/ lietojusi pārnestā nozīmē, lai atspoguļotu prasītāja attieksmi pret tobrīd ar viņu veiktajām procesuālajām darbībām krimināllietas izskatīšanas ietvaros.

Vērtējot no aspekta, kā šo izteikumu uztvertu neitrāls skatītājs, tiesa atzīst, ka izteikums nav aizskarošs, jo vārds "brēkt" nozīmē arī paust savu neapmierinātību vai sašutumu, kas konkrētās atstāstītās situācijas kontekstā, proti, ka personai tiesas sēžu zālē tiek piemērots drošības līdzeklis - apcietinājums, ir ticama.

Prasība ir nepamatota un noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 190., 193.,204.[1]. pantu, tiesa

nosprieda

/pers. A/ prasību pret VSIA "Latvijas Televīzija", SIA "SKUBA films", /pers. F/ un /pers. E/ par apzināti nepatiesu, godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu, atvainošanos un morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu – noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā 20 dienu laikā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā, iesniedzot apelācijas sūdzību Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā.

Datums, kas tika noteikts sprieduma pieejamībai tiesas kancelejā – 2018.gada 16.oktobrī.

Faktiskā sprieduma pieejamības diena – 2018.gada 30.oktobris.

Tiesnese I.Ušakova